

Joanna Bik

**„Rozwój bazy noclegowej Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce
– analiza czasowo-strukturalna”**

Turystyka religijna jest jedną z najstarszych form turystyki, która cieszy się nieustannym zainteresowaniem. Wraz z jej rozwojem powstawała odpowiednia dla niej infrastruktura noclegowa. Obowiązek gościnności, czyli opieka nad pielgrzymami, praktycznie od początku spoczywał na klasztorach i na przestrzeni lat ulegał licznym zmianom, zarówno w formie, jak i strukturze. Mimo, że zjawisko infrastruktury noclegowej do obsługi pielgrzymów obejmuje blisko dwa tysiące lat, opisane jest w ograniczonym zakresie. Potwierdza to przegląd literatury z zakresu turystyki religijnej. Autorzy zagranicznych systematycznych przeglądów literatury o tej tematyce podkreślają, że w przyszłości powinno się położyć nacisk na badanie tej formy turystyki z punktu widzenia produktu hotelarskiego i zakwaterowania. Również w Polsce brak jest prac, opisujących kompleksowo to zjawisko.

W związku z powyższym autorka sformułowała następujący problem badawczy:

Czy Kościół rzymskokatolicki w Polsce posiada i rozwija bazę noclegową do obsługi turystyki religijnej? Jeśli tak, to w jakim stopniu i dlaczego oraz jakie czynniki wpływają na ten rozwój?

W odpowiedzi na pytania zawarte w problemie badawczym miały pomóc następujące cele badawcze:

- Zidentyfikowanie badanego zjawiska i jego naukowe opisanie;
- Wskazanie prawidłowości występujących w badanym zjawisku;
- Wskazanie czynników kształtujących badane zjawisko.

W celu zrealizowania badania autorka sformułowała definicję regulującą obiekt noclegowy Kościoła rzymskokatolickiego. Uznała, że jest to obiekt oferujący usługi noclegowe, którego właścicielem, zgodnie z ustawą o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, jest osoba prawna Kościoła lub organizacja kościelna. Inne kluczowe pojęcia w pracy to rozwój, czyli proces stopniowych i długotrwałych zmian prowadzących do osiągnięcia bardziej wydajnego, złożonego i zaawansowanego stanu, oraz analiza czasowo-strukturalna, która jest metodą badawczą polegającą na badaniu zmian zachodzących w danym zjawisku na przestrzeni czasu.

Zakres przestrzenny pracy obejmuje obszar całej Polski, w jej obecnych granicach. Dla ulepszenia analiz w pracy zastosowano podział kraju zgodnie administracją państwową (województwa/ powiaty/ gminy), a także kościelną (diecezje).

Badania zostały zrealizowane w przeciągu pięciu lat (2018-2023), obejmują podmioty, które są obecnie funkcjonujące, ale powstały na przestrzeni 120 lat, od 1903 roku.

W celu zrealizowania badań przeprowadzono inwentaryzację kościelnej bazy noclegowej. W tym celu autorka opracowała kwestionariusz zawierający osiemnaście zmiennych. Dane pozyskano ze stron internetowych ośrodków lub ich gestorów, portali branżowych, a także przez rozesłaną ankietę oraz bezpośredni kontakt telefoniczny lub mailowy z kuriami diecezjalnymi i prowincjami zakonnymi oraz pracownikami kościelnych obiektów noclegowych.

Do uzyskania informacji wykorzystano także takie metody badawcze jak: przegląd literatury, stron internetowych, dokumentów, raportów kościelnych i danych statystycznych, analizy przestrzenne, mapowanie, analizy czasowo-strukturalne, dyfuzji przestrzennej innowacji czy dynamiki wzrostu.

W wyniku badań uzyskano dane dotyczące 471 obiektów noclegowych Kościoła rzymskokatolickiego. Kompletne dane dotyczyły 226 obiektów, które poddano analizie statystycznej, potwierdzając ich reprezentatywność, co pozwoliło na przeprowadzenie szeregu analiz.

Przeprowadzone badania i analizy pozwoliły ustrukturyzować zjawisko i opracować definicję regulującą oraz propozycje typologii kościelnej bazy noclegowej w Polsce, w oparciu o trzy kryteria: nazwy, pojemności i przynależności własnościowej. Dzięki dynamice wzrostu, wyróżniono także sześć etapów rozwoju kościelnej bazy noclegowej w Polsce. Badania wykazały, że wybór lokalizacji obiektów noclegowych Kościoła rzymskokatolickiego często jest przypadkowy i dlatego możemy mówić o nurcie behawioralnym wyboru lokalizacji. Przeprowadzając analizę przestrzenną można zaobserwować jednak pewne cechy charakterystyczne dla tego typu infrastruktury noclegowej, jak na przykład zwiększoną liczbę obiektów na obszarach górskich, czy terenach o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Sprawdzone także korelację między wielkością kościelnej bazy noclegowej a zbiorem różnych czynników występujących w danym regionie. Największe zależności widać z takimi czynnikami, jak liczba sióstr zakonnych, księży i zakonników czy sanktuariów. W przypadku

czynników ogólnocywilizacyjnych należy wymienić atrakcyjność turystyczną, wysokość nad poziomem morza, czy też wielkość bazy hotelowej.

Podsumowując, Kościół rzymskokatolicki w Polsce posiada bazę noclegową do obsługi turystów religijnych i stale ją rozwija. Stanowi ją 471 obiektów rozmieszczonych na terenie całej Polski, a na jej rozwój wpływa cały szereg czynników polityczno-historycznych i społeczno-ekonomicznych.

Słowa kluczowe: obiekt noclegowy Kościoła rzymskokatolickiego, baza noclegowa Kościoła rzymskokatolickiego, kościelna baza noclegowa, dom rekolekcyjny, dom pielgrzyma, turystyka religijna, analiza czasowo-strukturalna, dyfuzja przestrzenna